

SOGNEDEGNEN SIMON KOKANDSKY

Af en gammel Sogndegns Historie.

Af Bent Rasmussen.

Lige over den gamle, nu tilmurede Kvindeindgang paa Nordsiden af Tranebjerg Kirke paa Samsø findes en aflang Sandstensplade befæstet i Murens udvendige Side.

Paa denne læses:

»Dum spiro, spiro, mea spes est mulie Christus
(o: Saa længe jeg aander, haaber jeg — mit Haab er til Christus).

Herunder hviler Sal. Sidmon Kokandsky, forstum Sogne-Degn i 34 Aar i Trandberg Menighed, født i 1723, døde 1796. Med hans Sal. Hustrue Johanne Christine Monteløvs, født i 1723, død 17.. Tillige med deres Sønner: Jens Carl Kokandsky og Johannes Kokandsky, begge døde i deres 12. Aar. Vive, memor leti (o: lev — huskende paa Døden).

Denne Tavle er sikkert opsat af Enken; thi der mangler Aarstal for hendes Død.

Hun har sikkert ventet at dø i det 18. Aarhundrede, da der staar: død 17.., saa man kunde sætte de to manglende Tal til efter hendes Død; men hun døde ikke før 1807, hvilket Aarstal man ikke har sat til.

I Aaret 1932 rensedes og optoges en stor flad Ligsten (Sandsten), som havde sin Plads lige ud for Kvindeindgangen, og denne fortæller netop om det gamle Degnepar, saa det er sikkert den gamle Sogndegns Begravelsesplads.

Nævnte Gravsted ejes nu af Gdr. Chr. Gylling, Sneverskovgaard og Gdr. Hans Møller, Brundby. Mulig er der — gennem Ladefogederne — en Forbindelse mellem sidstnævnte Ejers Gravsted og den gamle Sognedegns.

Denne flade Ligsten er prydet med Ornamenten. I hvert af de fire Hjørner findes allegoriske Billeder paa Frugtbarheden — stiliseret Blomst, et Frugttræ, Hvedeaks og Kornneg; og der vises hen til forskellige Skriftsteder.

Paa Stenen, som nu er sat ind i Sakristiet for at kunne bevares, staar: »Herunder gemmes de jordiske Levninger af den i Livet og Døden velagte Man, nu hos Gud i Aanden, Sal. Mand. Her. Simon Kokandsky: Barnefødt i Aaret 1923, født i Kundby, Sjælland. Fordum Sognedegn til Trandberg Menighed i 34 Aar, tillige med hans sal. Hustru Madame Johanne Christine Monteløvs. Barnefødt i Aaret 1723 i Hadgaard i Jylland. Holdt deres Bryllupsfest 1756 og levede et kiærligt Ægteskab tilsammen 32 Aar og i den Tid avlede 5 Børn.

Han døde Aar 1796 i sit Alders 73' Aar. Hun døde Aaret 1807 i sit Alders 84' Aar.«

Dette var altsaa Indskriften paa Ligstenen.

Simon Kokandsky, der i saa mange Aar var Sognedegn i Tranebjerg Menighed, var født i Kundby ved Holbæk, hvor Faderen, Friederich Carl sen Kokandsky, var Sognedegn.

Slægten Kokandsky

stammer, efter hvad man kan faa oplyst, fra Bøhmen. Fr. Povlsen taler ganske vist i sin Samsø-Bog om, at han mulig stammer fra Polen, idet han dømmer efter Navnet, men af den Grund kan han lige saa vel stamme fra Bøhmen, hvor de var Protestanter, og dette er, som man senere vil kunne skønne ikke uden Betydning. Nu afdøde Efterkommere har meddelt, at det er dem fortalt, at Slægten stammer fra Bøhmen (Czekoslovakiet). — Simon Kokand-

sky, Faderen til den Kundby Sogndegn, altsaa Farfader til S. K. paa Samsø, skal være kommen herind fra Bøhmen — det menes endog fra Praha (Prag) eller dens Omegn — som Tjener for en dansk Adelsmand, der har studeret et Semester eller mere ved det derværende Universitet.

Hans Søn, Friederich Carlsen Kokandsky, er ifølge And. Petersens »Sjællands Stifts Degnehistorie« født i Aaret 1680. Først i en ret sen Alder bliver han, der havde gode Evner, »holdt til Bogen« og bliver i Aaret 1711 Student fra Ringsted Latinskole.

Ifølge »Københavns Universitets Matrikel« 1890, Bd. 2, Side 359, immatrikuleredes i Aaret 1711 blandt Ringstediensere Friederich Carolius Kokandsky, 31 Aar gl.«

Efter at have taget Philosophicum bliver han i Aaret 1713 kaldet til Sogndegn i Kundby ved Holbæk.

Det var i hin Tid ofte saaledes, at Præste-Enkerne, som »blev paa Kaldet«, ogsaa fulgte med dette, d. v. s. blev gift med den næste Præst i Embedet.

Noget lignende skete ofte i Sogne-Degne-Embederne. Ja, man kan sige, at det ofte fra Herskabets Side, som besatte nævnte Embeder, stilledes som Betingelse for at faa det, thi derved var Enkerne forsørget med det samme. Friederich Carlsen Kokandsky bliver samme Aar, som han er kaldet til Degn i Kundby — mulig samtidig med Indsættelsen — gift med hans Formand i Embedet, Didrich Wichmanns Enke, Maren Rasmussen Heller.

Ifølge Kundby Kirkebog i 1713 »den 5. Oktober om Torsdagen blev Degnen Friderich Carl Kokandsky og Maren Rasmusdotter Heller copuleret«. I Ægteskabet kom der en Mængde Børn, hvoraf Simon Kokandsky var en af de yngste. Om ham indeholder Kundby Kirkebog 1823 følgende Tilførsel:

»Onsdagen den 17. Marts: blev Degnens Konschi (utydeligt skrevet) Søn indedøbt (c: hjemmedøbt) og kaldet Simon. Jordmoderen, Karen Tyges af Svinninge, holte det over Daaben, Faddere: Kokenschi (utydeligt) Margrete Simon Tobaksspinders, Maren Svanbergs.

Tirsdagen den 23. Marts: blev Degnens Søns Daab confirmeret i Kirken. Jomfru Øllegaard, Aarbye, bar ham. Faddere: Degnen af Skamstrup, Glob, Degnen af Bierbye, Frisko, Ridefogeden paa Vognserup, Niels Hellegaard, Degnen af Nørre Jernløse, Holger, Jomfru Øllegaard Harfort, Kirstine Sinding.«

Om en anden Søn, Casper, fortæller Kirkebogen: »Maren sl. Hr. Olofs holdt ham over Daaben. Faddere: Mads Gindel (?), Degnens Skolemester og Karen Tyges. Da Daaben blev confirmeret i Kirken, blev han baaret af Amtsskriver Linds Kierste ved Navn (in blanco). Faddere: Assessor Hellegaard, Simon Kokandsky, Degnens Fader, Michael Degn af Asminderup, Karen Frischou, Olive Boye.«

Ved at studere Fadder-Navnene kan man se, at de Kundby Degnefolk sikkert har været ret velhavende. De har ført et stort Hus med stor Omgangskreds, ej alene med Egnens Degne, men ogsaa med Amtsskrivere, Assessorer fra Holbæk m. v. Derimod var hans Forhold i alle Tilfælde til hans Sognepræst ikke videre godt, skønt hans Hustru var Præstedatter — hans Svigermoder, Enkepastorinde Heller, nævnes blandt Faddere. Han var dygtig til at skrive og regne, men han holdt dog en Skolemester til at besøge — eller hjælpe sig — med Børnenes Undervisning. Af Natur var han stridbar og rethaverisk, siges der. Han var meget nøje med at faa sin Degnetrave, sine Tørv og »Smaaredsel« til rette Tid og i fuldt Maal — og i gode sunde Varer; men herved opkom der jævnlig Stridigheder.

Fra 1728 fører Sognepræsten i Kundby, Erhardt Christophersen Benzon idelige Klager over ham. 1732 bliver han stillet for en Provsteret. Kokandsky døde imidlertid samme Aar, men hans Enke levede i Kundby til 8. Febr. 1743, da hun døde 60 Aar gammel.

Da den Kundby Degn døde i 1732, sad Enken tilbage med flere ukonfirmerede Børn, bl. a. Simon, som da var 9 Aar. Da Simon K. viste et godt Nemme, blev der dog

ved bemidlede Velynderes Hjælp Raad til at holde ham til Studeringerne. Han naaede ej alene at blive Student, men ogsaa at begynde paa at studere Medicin, inden Moderen døde.

Han fuldendte ikke Studierne, men blev Tjener hos Lensgreve Danneskiold-Samsøe paa Gisselfeldt. Herom fortæller en Slægtning, Lærerenke Fru Margrethe Paarup, Tranebjerg: »Efter hvad min Bedstemoder, som godt kendte sin Bedstemoder — Simon Kokandskys Enke — fortalte, har S. K. været Tjener hos Grev Danneskiold-Samsøe, som den Gang aldrig boede paa Samsø, men om Sommeren boede paa Gisselfeldt og om Vinteren i Familie-Palæet i København. Her traf S. K. den Kvinde, som senere blev hans Hustru, nemlig Grevindens Kammerjomfru, Johanne Christine Monteløvs.

De var begge fødte i Aaret 1723, han i Degneboligen i Kundby og hun i Hadgaard i Jylland. — Simon Kokandsky blev saa i Aaret 1751 af Greven kaldet til Sogndegn i Besser paa Samsø. Efter gamle Breve, beroende i Brattingsborg Slots Arkiv, fra Provsten Jens Bing i Besser til Lensgreven, tog Simon Kokandsky sig ikke alene af sin Gerning som Sogndegn og Dyrkingen af den tilhørende Skolelod, men han brugte ogsaa den medicinske Viden, han under sit korte Ophold ved det medicinske Fakultet havde erhvervet sig, til at »kurere« Folk.

Allerede 2 Aar senere rammes han af en Sygdom, saa han maa forlade Embedet og Øen en Tid. Af andre Breve fra Provst Bing fremgaar det, at S. K. har haft et Nervesammenbrud, været sindssyg. Det var i Aaret 1753, og en »Substitut« (∴ Vikar) besørger Embedet. S. K. kom imidlertid ret hurtigt over det; thi 10. Febr. 1854 skriver Provst Jens Bing til Greven, at han paa Grund af, at Samsø i 10 Uger har været uden Forbindelse med Omverdenen, ikke har kunnet svare før, men han beder baade for Børnenes, Befolkningens og sin egen Skyld om, at S. K. ikke maa komme til Besser igen, da Provsten frygter, at S. K.,

naar Varmen igen indtræder, skal faa et Tilbagefald til sin gamle Sygdom, og da vil Bønderne ikke sende deres Børn til Skole, og Børnene vil — som ret naturligt er — frygte hans Genkomst. — Imidlertid kommer S. K. igen til Besser 1754, og han synes at være fuldt restitueret. Bønderne i Torup, Langemark, Østerby og Alstrup har imidlertid antaget en Degn, som holder Skole i Østerby. Der opstaar stor Strid deraf, men Greven er Mægler, og Sindene falder omsider til Ro. I 1756 bliver S. Kokandsky og Johanne Christine Monteløvs, begge 33 Aar gamle, gifte.

Da den gamle Sognedegn for Tranbjerg Menighed, Jens Peter Bay, dør i 1761, søger S. K. dette Embede, som var meget større. Provst Jens Bing giver ham en glimrende Anbefaling for hans Dygtighed til at undervise Børnene og for hele hans »dydige, kristelige og eksemplariske Levned« (Brattingsborg Arkiv).

Greven, der havde Kaldsretten, kalder ham, og han bliver Sognedegn for Trandberg Menighed. Dette Embede bestred han i 34 Aar, altsaa til 1795 — Aaret før sin Død. Degneboligen laa midt i Brundby By — hvor Snedker Ole Olsen nu bor. Der hørte en Lod til, hvor Aalebæksrenden skærer Vejen fra Brundby til Ballen; men tillige havde han en saakaldt Skoletofte — nu Smed Chr. Andersens — inde i Byen. Han holdt et Par Køer og nogle Faar. Hans fornemste Opgave var: 1) at undervise Børn og Ungdom i Religion i Kirken om Søndagen mellem der ringedes 1. og 3. Gang samt 2) at lede Kirkesangen. Det sidste skal han have været daarlig til — endog i saa høj Grad, at det blev et Mundheld paa Øen, naar man vilde forklare, hvor umulig eller elendig en Mand var til et eller andet, da at sige: »Han æ int villere te de enj Kanimanj te aa syng: »Aleneste Gud« i Trandbjør Kærk.« Eller: »Denj bløv Kanimanj faariest (o: for vanskelig). Til hver Højmesse blev Gudstjenesten indledet med »Aleneste Gud i Himmerig«, som derfor var meget kendt og en let Melodi. Folk af Menigheden hjalp ham saa med Sangen.

Man kaldte ham almindeligvis Kanimanj, da det virkelige Navn Kokandsky vel syntes Folk for svært at udtale. Han havde ogsaa nogle Undervisningstimer en Dag om Ugen i hver af Sognets andre Byer, naar Vejret var godt. Simon Kokandsky var ikke ret høj, men meget bred og af en kraftig Statur. Han havde en smuk Haandskrift og forstod »at føre alt meget godt i Pennen«, saa han hjalp Bønderne med en Del Skriveri, og han kunde ogsaa lave smukke Gravvers, som indrammedes, blev hængt op i »Owestowen«. Hans Breve til Grevnen vidner ogsaa om begge Dele. Simon Kokandsky synes at have været en stridbar Herre — vel en Arv fra Faderen. Han passede paa som en Smed, at han fik »Degnetrave, Smaaredsel og Nannest« o. s. v. i fuldt Maal, i gode Varer og til rette Tid. — Det kunde vel ogsaa nok behøves, da Embedet ikke gav mange rede Penge.

Trods alt blev Degnefolkene i Brundby lidt efter lidt velhavende Folk; derom vidner den store Mængde Sølvtøj og Dækketøj, som de efterlod sig — en Del hidrører mulig fra Gaver fra Lensgrevens; thi de havde stadig Naadigherrens store Bevaagenhed. Hustruen, Johanne Christine efterlod sig en Mængde fint Tøj, som hun havde faaet af Grevinden.

Rundt om blandt Slægten finder man Sølvskeer o. lign., altsammen mærket S. K. — I. M. L., deres Initialer. Et stort og vægtigt, meget tykt og gedigent Sølvbæger, som nu ejes af R. S. Krogh og Hustru i Kolby, bærer følgende Indskrift: S. K. — I. M. L. 1786. Dette Aarstal synes at fortælle, at S. K. har faaet det ved sit 25 Aars Jubilæum som Sogndegn for Trandberg Menighed, idet han var ansat her fra 1761.

Simon Kokandsky blev i Embedet til 1795 og flyttede da til Tranebjerg, hvor han døde Aaret efter og blev begravet paa Tranebjerg Kirkegaard lige Nord for Kvindeindgangen. Hans Hustru overlevede ham i 11 Aar, blev

84 Aar og blev begravet ved hans Side. Hun boede til sin Død i Tranebjerg.

Fru Paarup fortæller mig: Min gamle Bedstemor fortalte ofte om, at hun somme Tider som Barn var med sin Moder henne i Tranbjerg hos sin Bedstemor Kokandsky. Hun boede her i et lille Hus sammen med en gammel Pige, som i mange Aar havde været der. Der var fint og rent i Stuerne og alle Vegne. »Bedste saa efter, om vi smaa ogsaa var fine, havde rene Negle o. s. v.«

Selv var hun altid fint klædt, idet hun havde mange Damaskes Klædninger. Hun var dygtig til sit Husvæsen, bl. a. lavede hun dejlig Æblemost. Hun vævede de nydeligste Ting paa Haandvæv.

Børn.

1. Jens Carl Kokandsky, døde 12 Aar gammel, begravet i Tranebjerg.
2. Johannes Kokandsky, død 12 Aar gammel, begravet i Tranebjerg.
3. Hans Simonsen (Kokandsky) var gift tre Gange.

Som det var Skik paa hin Tid, fik han Faderens Fornavn til Efternavn. Mulig har Grunden ogsaa været, at Samsingerne, som tidligere nævnt, forvandlede Faderens Navn til Kanimanj.

H. S. var første Gang gift med en Gaardmandsenke i Haardmark, og med hende fik han Gaarden (nu Jørgen Bødgers). I dette hans første Ægteskab var der ingen Børn.

H. S. var anden Gang gift med en Gaardmandsdatter fra Kolby, og med hende havde han en Datter, Johanne Christine, opkaldt efter sin Farmor. Hun blev gift med Søren Flinch (s. d.).

H. S. var tredje Gang gift med Maren Jensdatter. Deres Børn var:

- a. Maren Hansdatter, som blev gift med Gaardejer Ole Jørgen Reber, Haardmark, (Bedsteforældre til nuværende Sogneraadformand, Gdr. Michael Olsen Reber, Permelille, og Gdr. Ole Jørgen Reber, Pillemark).
- b. Mette Hansdatter, der blev gift med Gdr. Mikkil Gylling, Brundby (nuv. Rasmus Møllers Gaard). En Søn derfra var Gdr. Ole Jørgen Gylling, Brundby Mark.
- c. Dorte Marie Hansdatter, som blev gift med Gdr.

Jørgen Bødker (nuv. Jørgen Bødkers Bedstefader), og de fik Gaarden i Haardmark. En af Sønerne var Gdr. Hans Jørgensen (Simonsen), Brundby Mark.

d. Karen Hansdatter, som blev gift med ovennævnte Jørgen Bødker i hans andet Ægteskab.

e. Simon Frederik Kokandsky — døde ugift.

f. Jens Hansen (Simonsen Kokandsky), som blev gift med Søren Flinchs Enke af Kolby. (Søren Flinch havde første Gang været gift med Johanne Christine, Datter af forannævnte Hans Simonsen i hans andet Ægteskab, men de havde ingen Børn.) Søren Flinch giftede sig anden Gang med Barbara, som blev Moder til ¹⁾ Johanne Christine, gift med Rasmus Dam, Pillemark, og ²⁾ Maren, gift med Johannes Hansen, Dallykkegaard. Da Barbara var blevet Enke efter Søren Flinch, giftede hun sig med ovennævnte Jens Hansen (Simonsen Kokandsky). Deres Børn var:

¹⁾ Jensine Marie, gift med Rasmus Søren Krogh, Kolby.

²⁾ Jens Nøhrs Enke, Kolby Mark, som har Fødegaarden paa Kolby Mark.

³⁾ En nylig afdød ugift Kvinde i Kolby.

⁴⁾ En Datter bosat i Aarhus.

4. Friderich Simonsen (Kokandsky) var den yngste Søn af Simon Kokandskys Børn. Han var i Besiddelse af nuv. Gdr. Hans Mahlers Gaard i Pillemark, som den Gang var paa 82 Tdr. Land, nemlig 41 Tdr. Land i Pillemark, Tranebjerg Sogn, og 41 Tdr. Land i Pillemark, Onsbjerg Sogn — den laa lige paa Grænsen.

a. Søn, Kristoffer, bosat i Pillemark.

Dermed slutter jeg denne lille Beretning om en gammel Degneslægt; nødig skulde Slægtens Historie gaa tabt.

Bent Rasmussen.

